BÉKÉS MEGYEI KÖNYV
6601 BÉKÉSCSABA
Pf.: 35.

Ára: 5.80 forint

Magyar Nemzet

Szombat 1989. július 15. LII. évfolyam 164. szám

A HAZAFIAS NÉPFRONT LAPJA ● ALAPÍTOTTA: PETHŐ SÁNDOR

Mély részvéttel kísérték utolsó útjára Kádár Jánost

Elvtársak, tisztelők — idősek, kortársak, fiatalok. A csendben gyászoló tömeg. Búcsuzott Kádár Jánostól. Az MSZMP Központi Bizottsága székházában fölállított ravatalnál virágcsokrokat, koszorúkat helyeztek el — az éjszakába nyúló, majd tegnap reggeltől folytatódó, s a délutáni órákig tartó végső búcsú során. A gyászszertartásnak ezen a helyszínén rótták le kegyeletüket a budapesti nagykövetségek vezető diplomatái, itt a székházban hangzott el Grósz Károlynak, az MSZMP főtitkárának búcsúbeszéde.

A gyászolók sokasága kíséretében indult utolsó útjára Kádár János: a tölgyfakoporsót vívó fekete autó előtt motoros rendőrök haladtak, mögötte a gyászoló család a hozzátartozók, a hazai állami és politikai vezetők gépkocsikaravánja, a temetésre házankba érkező kommunista és munkáspárti vezetők, a diplomaták járművei.

A szinte lépésben haladó gyászmenetet a Nagykörúton, a Rákóczi úton, a Mező Imre úton ezrek és ezrek tekintetétől kísérve. A menetoszlopot ugyancsak nagy létszámú gyászoló tömeg követte, kísérte az MSZMP székházától a temető munkásmozgalmi panteonjánál felállított emelvényhez. A sírkertben, a felravatalozott koporsó előtt, ugyancsak tízezrek vettek részt a gyászszertartáson. A díszőrséget állók kétperceneként váltották egymást; a párt vezető személyiségei — azok, akik a korábbi évtizedekben voltak közvetlen munkatársai Kádár Jánosnak, s azok, akik a legutóbbi időben is betöltötték, betöltenek magas politikai, állami tisztséget — így is lerótták kegyeletüket. A *Himnusz* hangjai után, ekkor délután fél hatot mutatott az óra, kezdődött a gyászszertartás utolsó szakasza. Először Nyers Rezső, az MSZMP elnöke lépett a mikrofonhoz, meghatott szavakkal emlékezett meg Kádár János életútjáról, előbb az elhunyt államférfi fiatalkoráról, a szenvedésekkel teli, nehéz gyermekéveiről, Kádár János életének arról az időszakáról, mely a későbbiekre is alapjait adta a kommunista politikus erkölcsi tartásának, hitvallásának, munkásságának. Olyan küzdőtársnak nevezte az elhunytat, aki az emberekért élt; akinek sorsa a madáchi értelemben vett küzdelem volt. Akit a világ a helsinki folyamat következtében szerzett kimagasló érdemeiért becsül, tisztel. Straub F. Brúnó, az Elnöki Tanács elnöke, a Kádár-korszak évtizedeit méltatta: a hosszú és tanulságos időszak most már végérvényesen az ő nevével fémjelzett harminc esztendő. Kádár János szolgált — egy pártot, egy osztályt, majd egy egész népet. A nevéhez fűződő mondattal — aki nincs ellenünk, az velünk van — emberséget sugallt az embertelenség időszaka után. Kolláth Pál az angyalföldi Ganz Danubius gyár csoportvezetője a munkásság nevében búcsuzott: értünk, velünk, a munkásokért dolgozott az Angyalföldön oly sokszor megfordult Kádár János.

A három gyászbeszéd után vállon vitték Kádár János koporsóját a díszsírhelyre; a Szózat felcsendülése után helyezték végső nyughelyére hamvait. A fájdalmas, végső búcsú utolsó áktusaként Kádár Jánosnénak, a hozzátartozóknak kondoleáltak az MSZMP vezetői, az elhunyt politikus volt munkatársai, tisztelői, a külföldi kommunista és munkáspártok jelenlévő vezetői, majd katonai tiszteletadás zárta a gyászszertartást.

A hivatalos gyászszertartás

Az ország népének tisztelgő látogatását követően néhány perccel 13 óra után érkezett a központi bizottság épületébe *Kádár Jánosné*. Az idős asszonyt láthatóan nagyon megviselte 40 éven át hűséges társának elvesztése. Tekintete többször hosszasan elidőzött Kádár Jánonak a ravatal bal oldalán felállított, kinagyított képén, ily módon is búcsúzva férjétől.

A Kádár János emlékének kegyelettel adózó külföldi delegációk sorát a Szovjetunió küldöttsége nyitotta meg, élén Jegor *Ligacsovval*, az SZKP KB titkárával, a PB tagjával, Anatolij *Dobrinyinnal*, a Legfelső Tanács elnökének külpolitikai tanácsadójával, valamint Borisz *Sztukalinnal*, a Szovjetunió magyarországi nagykövetével. Őket követték Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, az NDK, Románia, Ausztria, Dánia, Finnország, Olaszország és az NSZK küldöttségei. A delegációkat Jordan *Jotov*, a BKP KB titkára, a PB tagja, Józef *Lenárt*, a CSKP KB elnökségének tagja, a KB titkára, Sztanko *Radmilovics*, a JKSZ KB Elnökségének tagja, Józef *Czyrek*, a LEMP KB titkára, a PB tagja, Kurt *Hager*, az NSZEP KB titkára, a PB tagja, Ion *Coman*, az RKP KB titkára, a PVB tagja, Walter *Silbermayr*, Ausztria Kommunista Pártja KB-titkára és a PB tagja, Ole *Sohn*, a Dán Kommunista Párt elnöke, Matti *Puhakka*, a Finn Szociáldemokrata Párt vezetőségének tagja, munkaügyi miniszter, Giancarlo *Pajetta*, az Olasz Kommunista Párt Garanciális Bizottságának elnöke, valamint Hermann *Fellner*, a nyugatnémet CDU, CSU parlamenti képviselője vezették.

A külföldi delegációk tiszteletadása után ismét megnyíltak a kapuk a lakosság, valamint a küldöttségek előtt. A koszorúzási ünnepség a Magyarországon akkreditált diplomáciai képviseletek tisztelgésével folytatódott. A gyász és a megemlékezés koszorúját a diplomáciai testület nevében és mintegy húsz nagykövet kíséretében José Pablo *Morán Val*, a Perui Köztársaság budapesti nagykövete, a diplomáciai testület doyenje helyezte el. Ezután a Szovjetunió, Vietnam, Mongólia, Bulgária, Kambodzsa, Kína, Laosz, az Amerikai Egyesült Államok és Jemen nagykövetségeinek vezető képviselői koszorúztak. Főhajtással tisztelgett az elhunyt magyar politikus emléke előtt a Koreai NDK, Marokkó, India, Kanada nagykövetsége, illetve az Izraeli Képviselet Ideiglenes Hivatal egy-egy tisztségviselője.

Röviddel ezután megkezdődött a hivatalos gyászszertartás, amelyen részt vett az elhunyt politikus özvegye, s ott voltak Kádár János hozzátartozói.

A ravatalnál elsőként *Nyers Rezső*, az MSZMP elnöke és *Grósz Károly*, az MSZMP főtitkára helyezte el a párt koszorúját. Ezt követően az Országgyűlés nevében *Szürös Mátyás* elnök, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa képviseletében *Straub F. Brúnó* elnök és közvetlen munkatársai, a Minisztertanács részéről *Németh Miklós* kormányfő, *Medgyessy Péter* miniszterelnök-helyettes és *Pozsgay Imre* államminiszter koszorúzott. Elhozták a kegyelet koszorúit, virágait az állami, a párt- és a társadalmi szervezetek, országos hatáskörű szervek is: a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége, a Hazafias Népfront, a vasasszakszervezet, a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség, a Magyar Úttörők Szövetsége, a Magyar Nők Szövetsége, a Honvédelmi Minisztérium, a Belügyminisztérium, a Munkásőrség, az MSZMP Pest megyei és XIII. kerületi bizottsága, a Magyar—Szovjet Baráti Társaság, a Magyar Tudományos Akadémia, a Termelőszövetkezetek Országos Tanácsa, az MTESZ, az OKISZ, a SZÖVOSZ. Lerótták kegyeletüket a pártintézmények és a pártsajtó, a Fővárosi Tanács, valamint a kormányőrség dolgozóinak képviselői.

Ezzel a hivatalos gyászszertartás első koszorúzási ünnepsége lezárult. A külföldi delegációk tiszteletadása előtt a magyar párt- és állami vezetők felsorakoztak a ravatal mellett. Ott volt Nyers Rezső, Grósz Károly, *Ivanyi Pál*, *Barabás János*, *Fejti György*, *Kovács Jenő*, *Lukács János*, Straub F. Brúnó, Szűrös Mátyás, Németh Miklós és Pozsgay Imre.

Küzdelmét a szocialista Magyarországért tovább folytatjuk

— hangsúlyozta búcsúbeszédében Grósz Károly

Tisztelt gyászoló munkatársaim!

Elvtársak!

A gyászmenet rövidesen elindul útjára. Elkiséri végső nyughelyére drága halottunk, *Kádár* János elvtárs koporsóját.

Honfitársaink — kommunisták és pártonkívüliek, ateisták és vallásos emberek, idősek és fiatalok —, külföldi barátainak és tisztelőinek sokasága, eddig közel 60 ezer ember személyesen rótta le kegyeletét a ravatalnál. Megrendítő s egyben felemelő volt látni azt az eleven emberi láncot, amely méltóságteljes várakozással, egy szál virággal vagy egy főhajtással adózott mindaz előtt, amit az utóbbi három évtizedben Kádár János jelentett nekik, s egyben hitet tettek pártunk politikája, a szocializmus ügye mellett.

Hiszem, hogy még többen vannak határainkon belül és kívül, akik nem lehettek itt, de velünk együtt gyászolnak.

Ez az általános és széles körű, önkéntes és szívből jövő tiszteletadás nem képes ugyan megszüntetni a magyar kommunisták, a Magyar Szocialista Munkáspárt tagságának mélységes fájdalmát, nem pótolhatja a mérhetetlen veszteséget, de elviseléséhez erőt és vigasztalást ad. A gyász komorságát emlékezéssé szelidíti. Mindennapi küzdelmeink folytatására figyelmeztet.

Azt már most is tudjuk, hogy távozásával hazánk történelmének jelentős korszaka zárult le. Hiszem, hogy azzal tiszteljük meg méltóképpen Kádár János elvtárs politikusi életművét, ha az ő neve által fémjelzett korszak tanulságaival is őszintén, tárgyilagosan szembenézünk. Csakis így tudjuk megőrizni és teljes gazdagságában kibontakoztatni a benne rejlő sok-sok értéket.

Arany János Széchenyi emlékezetére írott sorait méltón idézhetem ennél a ravatalnál:

„Nem hal meg az, ki milliókra költ
Dús élte kincsét, ámbár napja múl.
Hanem lerázván, ami benne földi,
Egy életű eszmévé finomul,
Mely fennmarad, s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik...”

Közvetlen munkatársaj nevében búcsúzom Kádár János elvtárstól. A pártmunkások — alkalmazottak, adminisztratív és technikai dolgozók, beosztottak és tisztségviselők — búcsúját tolmácsolom. Mindazokét, akiknek az a páratlan szerencse jutott osztályrészül, hogy vele együtt, egy időben, a közelében dolgozhattak. Mindenekelőtt ebben a házban, de szélesebb értelemben mindenütt, ahol a pártmunkások az ő szellemében, hivatástudattól vezéreltetve szolgálták a szocializmus ügyét, a magyar nép boldogulását.

Emlékezzünk most együtt Kádár Jánosra, a kommunista vezetőre, az emberre!

Idézzük fel a személyiségéből messze sugárzó erkölcsi példát!

Legyünk követői a munka mindenekfölötti tiszteletében. Ne feledjük soha az erre vonatkozó szavait: *„... a szocialista erkölcsi követelmények között — mondotta — én első helyre teszem: ha vállalkozol egy munkára, azt végezd is el tisztességgel! Ezt mindenkitől meg kell követelni, a tudóstól kezdve a szakképzetlen segédmunkásig.”*

Tegyük életünk vezérlő elvévé a közösség szolgálatát, a társainkért érzett felelősséget. Amit ő egyik beszédében úgy fejezett ki, hogy „mindannyian személyes ügyeinken túltekintve élünk”.

Tanuljunk tőle szerénységet és emberi önérzetet, „tiszta szigorúságot” és figyelmességet, bizakodást és fegyelmet, elvhűséget és a kompromisszumalkotás bölcsességét, egymás iránti bizalmat és türelmet, hazaszeretetet és internacionalizmust.

Munkatársait nem kényeztette az elismerés szóvirágaival, de bízott bennük, és az iránttuk érzett megbecsülését kifejezésre juttatta. A hetvenedik születésnapján így válaszolt az üdvözlésekre: *„Hálás vagyok az elismerő szavakért, amelyeket a munkáról mondottak. Ehhez azt szeretném itt is hozzáfűzni, hogy sohasem egyedül dolgoztam, mindig másokkal együtt. S ha már az én munkámat méltatják, akkor köszönetet mondok mindazoknak, akik e munkát segítették és segítik.”*

Köszönettel mi tartozunk.

Büszkék vagyunk rá, hogy munkatársai, segítői lehettünk.

Tiszta eszményeit magunkkal visszük. Küzdelmét a szocialista Magyarországért tovább folytatjuk.

Az utókor teszi majd mérlegre az általunk és a vele megélt évtizedeket. De azt már ma is tudjuk, hogy napjaink mély átalakulása nem így menne végbe, ha közelmúltunkban nem lettek volna a mában is érvényes értékeink. Ne formailag, hanem szellemiségében gondoljunk hűek e párt alapító tagjának és első vezetőjének hitvallásához.

Megrendülten búcsúzunk Kádár Jánostól.

Emlékét megőrizzük!

A gyászszertartás az MSZMP Központi Bizottságának búcsújával ért véget. Az apparátus, a munkatársak is elhelyezték virágaikat a ravatalnál, amely mellett felsorakoztak a Politikai Intéző Bizottság tagjai is. A munkatársak nevében Grósz Károly búcsúzott az elhunyttól.

Grósz Károly búcsúbeszéde után 15 óra 40 perckor elhagyta helyét az utolsó díszőrség. Helyüket az MSZMP vezetői foglalták el, s díszelgésük közepette emelték le a ravatalról a Kádár János földi maradványait tartalmazó tölgyfakoporsót, majd helyezték el a székház kapuja előtt várakozó gépkocsiba.

A gyászmenet rendőrségi autók és motorosok vezetésével fél órakor érkezett a temető bejáratához. Érkezését a rendőrautók szirénája, majd gyászzene jelezte. A temető kapujától a menet élén a Magyar Néphadsereg három tábornoka haladt Kádár János három — általa is viselt — kitüntetésével. A koporsót katonai díszkísérettel, munkásőrök és katonák díszsorfala között, vállon vitték a ravatalhoz, majd elhelyezték a koszorúkat is.

A gyászszertartás kezdetét jelezve felcsendült a *Himnusz*, majd Nyers Rezső, az MSZMP elnöke búcsúzott az elhunyttól.

A haza érdekében nem elválasztani, hanem összefűzni akart

— mondta Nyers Rezső a Kerepesi temetőben

Tisztelt Gyászolók! Elvtársak! Honfitársaim!

Búcsúznunk kell *Kádár* Jánostól.

A magyar nemzet kiváló, nemzetközileg elismert államférfiától szakít el bennünket a kérelhetetlen sors. A szocializmus eszméjéért, a demokráciáért küzdők sorából hiányozni fog egy nagyszerű küzdőtárs. Hiányozni fog a politikai élet élvonalából egy csendes szavú, meggondoltan beszélő, egyszerű életet élő vezető, aki az emberekért élt, akinek gondolkodásában a nagy betűvel kezdődő „Ember” fogalma uralkodott.

Korszakos jelentőségű emberek ritkán születnek. Kádár János közéjük tartozott. Neve elválaszthatatlanul összefonódott a magyarság ügyének és a nemzetközi haladásnak a szolgálatával. A gyász pillanatában mély fájdalommal és őszinte tisztelettel hajtunk fejet emléke előtt. Porai hamarosan a sírba szállnak, lénye azonban kitörölhetetlenül megmarad nemzeti emlékezetünkben.

Teljes életet élt, életének 77 esztendejébe sok minden zsúfolódik össze: életre szóló találkozások és fájdalmas elválások: kiemelkedő sikerek, látványos eredmények és zátonyra futott próbálkozások: élete nélküliözéssel kezdődött, üldöztetéssel folytatódott, majd eljutott a társadalmi felemelkedésig, a nemzetközi nagyrabecsülésig. Sokakhoz hasonlóan inelvről érkezett a társadalomformáló, politikusi életpályára. A gyökereket, az akaratát sok minden tette sok alkalommal próbára, de nem szakadt el elveitől, eltelő erőként őrizte magában.

Az egykori *Csermanek* János nyiladozó értelmű gyerekként is mindig a jót igyekezett kiválogatni a világ dolgaiból. A nevelőszülőknél az egyszerű emberséget a nehézség prizmáján át is optimistán felfogó bölcsességet a munkában megkérgesedett tenyér simogatásának gyöngédséget leste el és fogadta magába. Humánus gondolkodása világlátása, az egyszerű embert mindenek fölé emelő tisztelete egy Somogy megyei kis faluban ivódott porcikáiba. Később, felnőtt fejjel visszatekintve az emberre: válásról így emlékezett: *„Hatéves koromig egy kis Somogy megyei faluban nevelkedtem, amely petróleumlámpával világított, szalmatetős, zsúpfedeles házakból állott. Sárba ragadt fészek volt, de ez volt az én világom, ott minden teremtett lelket, minden fát, bokrot, dombot és patakot ismertem. Szómomra Somogy, s az ismerős tájak szinte szülőföldemnek számítanak, mert a világra eszmélés, az emberek és környezetük, a haza megismerésének döntő idejét töltöttem ott.”*

Az emberiesség lényegének e korai felismerésében rejtőzött a Kádár János haláláig elkísérő, töretlen életfilozófia. A tanoncévek alatt, majd később a munkáséletben a megélhetésért küszködés idején is tiszában volt azzal, hogy az ember sorsa a madáchi értelemben vett küzdelem, a szüntelen harc a sors kihívásai ellen. Ám a nélkülözés legnehezebb pillanataiban is ott pislákolt a láng a szívében. A gyökereket a tanonctársak, a sportban a labdarúgómecseseken és sakkcsatákon vetélkedő barátok segítették szárba szökkenni. De mindenekelőtt és kiváltképpen egy jobb világért egyesülő mozgalom, amelyről élete végéig vallotta: „a mozgalom nevelt, formált engemet”.

Az ifjúmunkások mozgalmában indult hosszú politikai pályája 1931-ben. Hamar a saját bőrén megtanulta, milyen szívós kitartást, egyenes gerincet és fegyelmet kíván az illegális kommunista mozgalom. Egy hónappal később letartóztatta a politikai rendőrség, nem utoljára. A börtönből 1932-ben szabadult, de 1935-ben ismét letartóztatták. Két évre ítélték.

A negyvenes évek elejétől a legális Szociáldemokrata Pártban is működött, miközben részt vett az illegalitásban levő Kommunisták Magyarországi Pártjának az újjászervezésében; 1942-től a párt központi bizottságának tagja, 1943-tól titkára. Még abban az ében megalakította a Békepártot, amely a második világháború elvadult közegében fontos kommunista kísérlet volt a nemzeti összefogást szolgáló népfront megteremtésére.

Az ország német megszállása után — 1944 áprilisában — megkísérelte, hogy a határon illegálisan átjutva, a jugoszláv népi hadsereg segítségével kapcsolatot teremtsen a Szovjetunióban élő magyar kommunista vezetők és az itthon működő központi bizottság között. A magyar—jugoszláv határon elfogták, s bár kilétét sikerült eltitkolnia, kétévi fegyházbüntetésre ítélték. Onnan megszökött, majd Budapesten folytatta az illegális munkát, az antifaszista ellenállási mozgalom egyik irányítójaként.

A háború vérzivatara után megvalósíthatónak látta azt a világot, amelyért küzdött. A népi

MEGYEI KÖNYVTÁR BÉKÉSCSABA